

Оксана ТИХОВСЬКА
Михайло ЦВІКЛІНСЬКИЙ

МІСТИЦИЗМ РОМАНУ ІЛЛАРІОНА ПАВЛЮКА «Я БАЧУ, ВАС ЦІКАВИТЬ ПІТЬМА»

Науковий вісник Ужгородського університету.
Серія: Філологія. Випуск 2 (52)
УДК 821.161.2-312.2.09 Павлюк

DOI: 10.24144/2663-6840/2024.2(52).230–238

Тиховська О., Цвіклінський М. Містицизм роману Ілларіона Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма»; кількість бібліографічних джерел – 11; мова – українська.

Анотація. Роман Ілларіона Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» (2020), у якому переплелися жанрові ознаки фентезі, психологічного трилера, детектива, химерної прози, є яскравим зразком сучасної української літератури, занурює читача у світ містики та міфології. Мета статті – проаналізувати міфологічні образи та мотиви роману І. Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма», виявити специфіку переосмислення автором народних уявлень про потойбіччя, смерть, демонів та духів, з'ясувати їх роль для реалізації головної ідеї твору. Розвиток подій роману відбувається в метафоричній площині – у селищі Буськів Сад (на вивісі якого не світиться літера «с», тобто це «Буськів Ад»), яке постає художньою моделлю пекла у розрізі фінської міфології: це місце, в якому кожна людина знову і знову проживає найгірший сценарій свого життя, воскресаючи після смерті. Водночас мешканці села кожного разу забувають про події минулого. Буськів Сад можна інтерпретувати як художню проєкцію саду земних насолод, жителі якого несуть відповідальність за скоєні гріхи, а тому знову і знову проживають найстрашніші події, відмовившись від божественного порядку. Роману «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» властива інтертекстуальність: письменник майстерно вплітає в канву свого твору згадки про відомі літературні та мистецькі твори, шедеври живопису, і вони є кодами для дешифрування міфопоетики твору. У романі «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» простежується алюзія на картини Ієроніма Босха «Сад земних насолод» та «Сім смертних гріхів», «Божественну комедію» Данте Аліг'єрі, романи Стівена Кінга, давньогрецьку міфологію та народні уявлення фінів про потойбіччя. Важливу роль у романі відіграє символіка числа сім (уявлення про сім смертних гріхів). Головний герой твору Андрій Гайстер шукає шлях до спасіння та зцілення, розслідує вбивство і сім разів проживає найгірші сценарії життя. Письменник заглиблюється в психологію своїх героїв, яскраво зображує внутрішню боротьбу та вибір, який повинен зробити кожен з них. У романі «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» автор зосередився на проблемі психологічної травми, деградації особистості, відповідальності за кожен вибір та вчинок. І. Павлюку вдалося цікаво переосмислити різні містичні, міфологічні та релігійні образи: Харон (Харитон), Ереб (Еребович), Баал (Баалюк), Пандора (Дора), жаба (потойбіччя, зло), кролик Хантер (символ гніву та агресії). Моделюючи художній простір роману, письменник використав мотиви грецьких міфів про подорож душі людини в пекло, апокрифічних легенд про рай та пекло, народних уявлень про демонів, гріх та персоніфікації зла. У романі утверджується ідея, що навіть найважчі часи можна пережити з щирою вірою та надією в серці (невипадково зниклу дівчинку, яку розшукує Андрій, звали Надійка). У романі порушено ряд морально-етичних проблем: боротьба добра і зла, проблема вибору, відповідальність за власні вчинки, злочину і кари, тема спокути й очищення від гріхів. Такі елементи поетики як психологізм, детективна інтрига, фаталізм та метафоричність роблять сюжет напруженим, непередбачуваним, цікавим та глибоким.

Ключові слова: Ілларіон Павлюк, алюзія, містичні образи, концептуальна метафора, сучасна українська література, фентезі, міфологізм, містицизм, символ.

Формулювання проблеми. Роман Ілларіона Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма», у якому переплелися жанрові ознаки фентезі, психологічного трилера, детективу, химерної прози, є яскравим зразком сучасної української літератури, занурює читача у світ містики та міфології. Ілларіон Павлюк – один з найпопулярніших українських письменників, а також продюсер, журналіст, начальник Управління преси та інформації Міністерства оборони України. Він став на захист України за часів АТО, і зараз, під час війни з Росією, є офіцером ЗСУ.

У 2018 році на українському читацькому ринку з'явився перший роман Ілларіона Павлюка – детективний трилер з елементами містики «Білий попіль». У 2019 році був опублікований науково-фантастичний роман «Танець недоумка». Третій, і наразі останній роман Ілларіона Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма», побачив світ у 2020 році. Він увійшов до Короткого списку номінації «Книга року ВВС-2020» і згодом очолив топ продажів «Видавництва Старого Лева», став найпопулярнішою

книгою 2023 року, продано понад 100 тисяч примірників, що є абсолютним рекордом в Україні.

Міфопоетика та містицизм роману «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» Ілларіона Павлюка ще не були предметом ґрунтовного філологічного аналізу, що зумовлює актуальність цієї статті.

Аналіз досліджень. Лише у працях І. Костишак та Л. Остапової частково розглянуто міфологічне підґрунтя роману «Я бачу, вас цікавить п'ятьма». І. Костишак відзначила, що «містичні мотиви та образи-символи є ключем до розуміння ідеї роману та внутрішнього світу персонажів» [Костишак 2024, с. 94]. За спостереженням дослідниці, одним з найважливіших містичних образів роману є образ темряви. «Вона пронизує весь твір, символізуючи не лише нічний час доби, але й зло у душі людини, невідоме, хаос. Темрява оточує героїв, чатує на них, заманює у свої глибини. Вона стає втіленням страхів і побоювань, з якими стикаються персонажі. У романі чітко розмежовуємо дві сторони темряви: зовнішня проєктується на селище Буськів Сад, де

розгортаються події роману. Воно оточене лісами, болотами та старими шахтами, що створює гнітючу атмосферу. Багато ключових подій відбуваються вночі, і цей час доби підсилює відчуття таємниці та небезпеки. Темні кольори, похмурі пейзажі, темне освітлення – все це символи небезпеки й біди, які як зовнішні подразники впливають на психіку героїв» [Костишак 2024, с. 90–91]. Другою стороною темряви, як зазначає І. Костишак, є темрява внутрішня, яка відображає психологічний стан героїв, що борються з власними демонами, страхами та травмами. «Відтак, їх складний внутрішній світ метафорично забарвлений у темний колір. Персонажі стикаються з жорстокістю світу, зрадою та несправедливістю, що змушує їх приймати складні моральні рішення. Минуле багатьох героїв теж оповите таємницею і ніби відкидає тінь на сьогодні» [Костишак 2024, с. 91].

Л. Остапова розглянула роман «Я бачу вас цікавить п'ятьма» як постмодерний твір, зразок інтелектуальної гри, акцентувала на алюзії та містиці у творі. Дослідниця відзначила, що у цьому творі І. Павлюка «закладені характерні риси постмодерної літератури: гра з читачем, нездоланна пристрасть до містифікації, алюзійність та інтертекстуальність, елементи пародіювання, іронічне тлумачення літературних традицій, що збагачують зміст художнього твору у сприйнятті сучасного читача. Усвідомлення цього живить неприховану постмодерністичну пристрасть до стилізації, цитування і переінакшення чужих текстів задля досягнення діалогу з багатоголовою світовою культурою» [Остапова 2024, с. 95].

Ю. Фернос проаналізувала роман «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» І. Павлюка крізь призму мовознавства, розглянула прецедентні та фонові назви твору, зафіксувала та систематизувала ономастичні одиниці в художньому дискурсі письменника; з'ясувала змістове навантаження власних назв та їх значення для розвитку сюжету, побудови мовної та літературної композиції твору [Фернос 2021].

П. Самойлова осмислила тему байдужості в романі «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» і акцентувала на філософському підтексті твору: «Автор натякає, що в кожного є своє персональне пекло. Воно одночасно і породження свого мозку, і тіні всіх людей, з якими перетинався за життя, і гріхів, і дитячих комплексів» [Самойлова 2024, с. 81].

І. Павлюк у дисклеймері до роману розкрив читачам таємницю своєї творчої лабораторії: «Я писав роман понад рік, і це виявилось неймовірно важко – бо довелося провести цей час серед демонів жахливого поселення Буськів Сад. Іноді було просто нестерпно. Тому я дякую всім, хто весь цей час не просто терпів мої порожні очі, а й допоміг якнайшвидше вийти з того пекла» [Павлюк 2024, с. 660].

Більш дослідженим є роман І. Павлюка «Білий попіль». Зокрема, О. Гонюк та О. Шаф осмислили жанрово-стильові особливості цього твору, інтерпретували його як трилер у стилі нуар, наголосили, що «автору вдалось відтворити містичну й похмуру реальність, динамічну сюжетну лінію, надати реци-

пієнту можливість спостерігати захоплюючу детективну історію, у якій головний герой – носій психологічних травм і змушений не тільки протистояти ворожому середовищу, а й розбиратись із власним дисгармонійним станом психіки. І. Павлюк вдало підпорядкував сюжетно-композиційні елементи, хронотоп, нарративну стратегію проблеми саспенсу, утримуючи реципієнта в напруженому очікуванні до самого фіналу твору» [Гонюк, Шаф 2022, с. 189]. О. Вещикова визначила жанр роману «Білий попіль» І. Павлюка як містичний ретродетектив з елементами нуару [Вещикова 2021].

Мета статті – проаналізувати міфологічні образи та мотиви роману І. Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма», виявити специфіку переосмислення автором народних уявлень про потойбіччя, смерть, демонів та духів, з'ясувати їх роль для реалізації головної ідеї твору.

Завдання: з'ясувати особливість художньої інтерпретації містичних, міфологічних, апокрифічних та біблійних образів в романі «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» І. Павлюка; осмислити сюжетотворчі функції фантастичних/містичних мотивів, їх зв'язок з морально-етичною проблематикою твору; дослідити специфіку містичної ініціації головних героїв; розкодувати значення образів-символів.

Методи дослідження: філологічний, структурно-семантичний, психоаналітичний, порівняльно-історичний, генетичний.

Виклад основного матеріалу. У романі Іллариона Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» простежується алюзія на картини «Сад земних насолод» та «Сім смертних гріхів» Ієроніма Босха, «Божественну комедію» Данте Аліг'єрі, давньогрецьку міфологію та народні уявлення фінів про потойбіччя. Автор заглиблюється в психологію своїх героїв, яскраво зображує внутрішню боротьбу та вибір, який повинен зробити кожен з них.

Головним героєм роману «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» є кримінальний психолог, киянин Андрій Гайстер, ветеран війни в Афганістані, у поведінці якого виявляються ознаки посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Його відправляють до богом забутого села Буськів Сад розслідувати зникнення маленької дівчинки Надійки, яка теж є не зовсім звичайною дитиною. «Потрапивши до селища, Андрій стикається з атмосферою страху та байдужості. Місцеві жителі неохоче йдуть на контакт, а про зникнення дівчинки говорять пошепки, називаючи її жертвою Звіра – серійного маніяка, який тероризує Буськів Сад протягом багатьох років. Розслідування стає для Гайстера не лише професійним завданням, а й особистим викликом. Він бореться з власними демонами, шукаючи сенс життя, осмислює сутність понять злочин та кара, провини та прощення» [Костишак 2024, с. 89–90].

У дисклеймері до роману автор розповідає, що під час написання твору звертався за допомогою до своїх друзів, фахівців з різних галузей знань. Зокрема, від знайомого психіатра Олега Созонтовича він дізнався про розповіді пацієнтів, які нібито мали досвід подорожі в паралельну реальність, від

психотерапевта Олега Чабана – про похмурий світ маніяків та вплив психологічних травм на поведінку людей [Павлюк 2024, с. 658].

Побратим по добровольчому батальйону з позивним Ілай розповів І. Павлюку про нестатутні стосунки між військовослужбовцями в армії, зокрема, в Афганістані, де, згідно з сюжетом роману, воював Андрій Гайстер. Таким чином, характер головного персонажа був сформований на основі кількох прототипів. І. Павлюк звертався за консультацією до кримінального журналіста Юрія Колесникова, і отримав інформацію про реальні випадки з життя сільських поліцейських, однак не використав їх у романі, «не зміг. [...] Вони виявилися занадто похмурі. [...] Надто похмурі для трилера! Тому реалії життя в депресивних поселеннях довелося якщо не прикрашати, то точно романтизувати» [Павлюк 2024, с. 659].

Роман «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» складається з трьох частин, назви яких взяті з першої частини «Божественної комедії» Данте Аліґ'єрі, що має назву «Пекло».

Перша частина роману має назву «Пояс Каїна», що вказує на останнє дев'яте коло Пекла, перша частина якого називається пояс Каїна, відповідно до імені біблійного братовбивці, і саме тут карають тих, хто зрадив рідних. У романі І. Павлюка багато персонажів зраджують родичів та близьких людей. Андрій Гайстер покинув вагітну дружину, і вона з розпачу скоїла самогубство. Від врятованої лікарями новонародженої дитини Андрій відмовився, залишив її в реанімації (згодом, усвідомивши свій гріх, він прагне спокути й розшукує зниклу дівчинку Надійку). Один з персонажів роману – пожежник Захар, одержимий заздрістю до успіхів брата, провокує його смерть під час пожежі, уклавши угоду з Харитоном.

У романі події відбуваються взимку, коли селище повністю заметене снігом, оскільки метафоричний холод: зло, ненависть, заздрість – панують у душах мешканців селища Буськів Сад. І це цілком узгоджується з дантівським дев'ятим колом пекла (Поясом Каїна), де скрізь крига, сніг, холод. У романі «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» є відсилка і до сьомого кола пекла: «Кафе у селищі Буськів Сад має назву «Мінотавр», як і охоронець [...] сьомого кола дантівського пекла» [Остапова 2024, с. 95].

Друга частина роману називається «Місто Діт». У «Божественній комедії» Данте Аліґ'єрі полум'яніоче Місто Діт є місцем, де панує незнищенна скорбота, де карають тих людей, що за життя здійснили насильство над ближніми та їх майном (тиранів і розбійників), над собою (самогубців і гравців), над божеством (богохульників) та насильство проти єства (содомітів) і мистецтва (лихоїмців). Тут еретики палають в гробницях, а на богохульників та содомітів з неба крапає вогненний дощ. У романі І. Павлюка ми бачимо подібний мотив: відбувається займання метану, що вивільняється з катакомб під цукровим заводом, і це спричиняє «геєну вогненну».

Третя частина роману називається «Лімб», що символізує перше «найлояльніше» коло Пекла, де,

згідно з сюжетом «Божественної комедії», перебувають нехрещені немовлята та добродесні нехристияни, а їхнім покаранням є «безболісна скорбота». Героїня роману «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» Надійка була нехрещеною, саме тому в кінці твору, після свого повернення з Буськового Саду вона повинна потрапити в Лімб.

На перших сторінках роману «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» постають містичні образи: автор знайомить читача із загадковим персонажем – Чоловіком у Червоному. Червоний колір часто «асоціюється з кров'ю, ранами, смертельною мукою і очищенням» [Cirlot, с. 53], а також з «пристрастю, чуттєвістю і тваринними інстинктами» [Cirlot, с. 54]. І символіка кольору є завуальованою розгадкою таємничої сутності цього персонажа. Відразу виникає інтрига, з'являється питання: «хто це такий?» і що він та маленька дівчинка Надійка роблять пізнім вечором на автобусній зупинці. Проте образи персонажів огорнені ореолом загадковості упродовж усієї історії.

Головний антагоніст головного героя названий Звіром, у такий спосіб автор акцентує на інстинктивно-демонічній складовій його характеру, маніакальних схильностях. Упродовж розвитку сюжету автор поступово розкриває деталі дитинства Звіра, описує його дитячі травми, стосунки з батьками, світосприйняття і заохочує читача до розгадування загадки: хто насправді є злочинцем.

Ореолом містицизму огорнутий шлях Андрія Гайстера до села Буськів Сад. Герой сідає на потяг, який є метафоричним образом Лімбу, місця перебування душ, які не заслуговують на те, щоб потрапити до пекла, але й не мають права опинитися в раю. Потяг у романі символізує стан невизначеності, проміжний етап, з якого мають розпочатися пригоди Андрія. І підтвердженням цього міркування є пісня, що лунає в потязі – «Highway to Hell» (що перекладається як «Дорога до пекла»).

Символічним є й прізвище головного героя – Гайстер, воно перекладається з німецької мови як «лелека», «бузьок», так увиразнюється ідея, що Буськів Сад є пеклом для Андрія, де реалізуються найгірші сценарії його життя. Лелека має декілька символічних значень: в іудаїзмі існує уявлення про нього, як про охоронця, слов'яни-язичники вважали його очистителем від скверни, здатним поглинути нечисть, що живе у болоті. У християнській релігії лелека – винишувач змії та демонічних створінь, символ воскресіння, а також постає «емблемою мандрівника» [Cirlot 2001, с. 315]. Більшість символічних значень лелеки спроектувалися на Андрія Гайстера: він здійснює метафоричну мандрівку колами пекла у селі Буськів Сад, бореться з різноманітною нечистю, прагне захистити невинних. Його («демоноборця») не чекають у селищі Буськів Сад, і це підтверджує репліка Чоловіка у Червоному: «Ви там непроханий гість. У найгіршому сенсі слова» [Павлюк 2024, с. 139].

Під час подорожі з Андрієм починають відбуватись містичні події: йому доводиться зробити дивний вибір – обрати між полуницею та чорницею, які приносить хлопчик років семи. Чорниця

символізувала аварію: «Поїзд зійде з рейок, і буде катастрофа [...] всім буде сильно-пресильно боляче!», а полуниця віщувала біду лише Андрієві: «Тоді поїзд далі поїде! А боляче буде тільки тобі» [Павлюк 2024, с. 102]. Герой узяв полуницю, обравши менше з двох зол.

Хлопчик, що запропонував Андрієві ягоди, мав дуже рідкісне ім'я – Ієронім, що натякає на одного з найвідоміших майстрів Північного Відродження, нідерландського живописця Ієроніма Босха, та його картину «Сад земних насолод», на якій зображені ягоди, запропоновані Андрію на вибір. У картинах Босха вони постають уособленням Добра і Зла. За спостереженням Л. Остапової, увагу привертає «не тільки дивне ім'я хлопчика, а й нестандартний колір його джинсів – зелений, з кишені яких стирчало дзеркало, що саме по собі дивно. На одній з найвідоміших картин Ієроніма Босха «Сад земних насолод», дійсно є зелений демон, до сидиць якого прикріплене дзеркало, в якому відображається ще один чорний демон, разом з оголеною жінкою, на грудях якої сидить жаба. На сторінках роману Іллариона Павлюка ми якраз знайомимось з такою жінкою, з брошкою у вигляді жаби на грудях, яку автор називає Дорою. Ця картина, датована 16 століттям, демонструє погляди митця на мораль і гріх» [Остапова 2024, с. 95].

Тема мистецтва органічно вплетена в сюжет роману «Я бачу, вас цікавить п'ятьма», адже тут є безліч відсилок до міфології, літератури та живопису, які увиразнюють детективний сюжет. Роман містить мистецький код та символіку, які допомагають в пошуках прихованого сенсу, підтвердженням чого є слова лікаря: «Мистецтвом треба цікавитися» [Павлюк 2024, с. 178]. У романі неодноразово наголошується на тому, що Андрій є недостатньо освіченою людиною, не цікавиться мистецтвом, і про це йому каже не тільки лікар, але й Чоловік у Червоному.

У потязі з Андрієм починають відбуватись загадкові події, і він вперше зустрічає демонів – незвичайну круглолицю дівчину в чернечому вбранні, в якій з рота пахне нудотно-кислими гнилими фруктами, та сліпого бармена у дзеркальних окулярах-крапельках, який напрочуд вміло керує червоним «ягуаром». Під час розмови між Андрієм, черницею та барменом з'ясовується, що бармен осліп, тому що обрав чорницю, запропоновану хлопчиком, на ім'я Славко (не Ієронім).

Також у потязі Андрій бачить здоровенного бурого кроля, що має кличку Хантер. Черниця з барменом годують тваринку сирою вовчою печінкою, і він залюбки їсть її та гарчить на Андрія. І. Павлюк, спроектувавши на кроля роль хижака, вдавшись до підміни понять, наштотує читача на думку, що зовнішність оманлива, і жертва зовсім несподівано може перебрати роль тирана. Кролик Хантер є символічним образом, уособленням Зла та Гніву, він кілька разів з'являється на сторінках роману в ролі домашнього улюбленця того чи іншого героя, виконуючи роль каталізатора зла – підштовхує своїх власників до скоєння злочину.

У потязі Андрій знайомиться з дівчиною, на ім'я Дора, на яку проєктується роль мудреця і спокусника водночас: вона дає головному героєві важливі підказки і пропонує взяти ключі від дверей, які відчиняти не можна. Відтак, Дора уподібнюється до героїні давньогрецького міфу – Пандори (їх імена теж суголосні), вона пропонує Андрієві ключі від метафоричної Скриньки Пандори, яку, згідно з міфом, в жодному разі не можна відчиняти, інакше на всіх людей у світі чекає безліч бід. Але Андрій все ж відкриває цю скриньку. Згідно з давньогрецьким міфом, Пандора отримала від богів у подарунок дивовижну амфору, яку їй було заборонено відкривати, однак «цікава Пандора потай зняла з посудини кришку, і розлетілися по всій землі ті біди, які були колись у ній закриті. Тільки одна Надія залишилася на дні величезної посудини» [Кун 2010, с. 89]. Таким чином, у романі І. Павлюка бачимо алюзію і на цей міф, адже Андрій повинен знайти дівчинку, на ім'я Надія, яка перебуває саме «на дні величезної посудини» – в катакомбах під містичним цукровим заводом.

Ще одним цікавим містичним образом, якого головний герой побачив у потязі, є «мідна жаба». Вона незмінний супутник кожного демонічного персонажа, що трапляється на шляху Андрія. У християнській традиції жаба постає як «нечиста істота», породження диявола, символ зла. В «Одкровенні» Іоанна згадується про появу з уст дракона, звіра та лжепророка трьох нечистих духів, подібних до жаб. «Мідна жаба» була в черниці, бармена, Дори та Чоловіка у Червоному, і це увиразнює приналежність цих героїв до світу демонів. Жаба, яку має черниця, є копією Емпуси – потвори з давньогрецької міфології, яка «заманивши хитрощами в нічний темряві людей у відлюдне місце, випиває всю кров і пожирає їх ще трепетне тіло» [Кун 2010, с. 22].

Вийшовши з потягу, Андрій не встигає на автобус, і потрапити до села Буськів Сад йому допомагає «довговолосий чоловік у плетеній шапочці й червоному шкіряному плащі» [Павлюк 2024, с. 130], Чоловік у Червоному. Загадковий незнайомиць знає ім'я й по батькові головного героя, здатен читати його думки й схильний до філософських роздумів. Він показує Андрієві своє поліційне посвідчення, на якому написано: «Генерал Баалюк Харитон Еребович. Начальник слідчого управління» [Павлюк 2024, с. 132]. Але коли здивований Андрій дивиться на документ вдруге, Баалюк вже не генерал, а майор.

Харитон Еребович є власником мікроавтобуса, вугільно-чорного «пежо», на якому «красувався облущений напис *Excursions en bateau – [...] «Екскурсії на човнах»*» [Павлюк 2024, с. 132]. Щоб потрапити у Буськів Сад, мікроавтобус повинен перетнути міст над річкою Туонь, яка «за легендами, кишить отруйними зміями. Тож, якщо зайти у воду, – відразу смерть» [Павлюк 2024, с. 147]. У фінській міфології Туоні (фін. Tuonela) – це царство мертвих або підземний світ. Відтак, чорний мікроавтобус стає алюзією на човен, який має перепливти через річку Стікс, а шофер Харитон набуває семантики

перевізника душ у потойбіччя Харона. Підсилює подібність сюжетної ситуації з давньогрецьким міфом пристрасть Баалюка до колекціонування монеток, подарованих його пасажирами (і за його словами, найчастіше покійниками): *«Лобове скло «тижика» по периметру було оздоблене вставленими монетками – наче хтось вклав сюди цілу колекцію»* [Павлюк 2024, с. 134]. Андрій Гайстер теж дарує Харитону гривневу монету і неусвідомлено сплачує за переїзд до селища Буськів Сад, яке має семантику потойбічного світу.

Серед монет, подарованих Харитону, Андрій знаходить давньогрецький обол (на якому викарбувана сова і профіль Афіни Паллади), і саме цю монету, на переконання Баалюка *«поклали в рота великому Олександрові Македонському, коли він на решті спустив дух»* [Павлюк 2024, с. 143]. Андрій скептично сприймає цю інформацію, так само, як і слова Харитона: *«Особисто я її діставав»* [Павлюк 2024, с. 143]. Хоча Харитон завуальовано говорить про свій вік і демонічну природу.

Ім'я Харитон співзвучне з іменем героя давньогрецького міфу, перевізника душ померлих у царство Аїда – Хароном. Його уявляли у подібі неохайного старого у брудному червоному плащі, з неприємним поглядом. За перевезення душ Харон вимагав платню. Аби не розгнівати перевізника, родичі померлого клали до рота небіжчика монетку. Вважали, що з безжальним Хароном неможливо було домовитись, і він перевозив душі тільки в один бік – у царство померлих: *«Суворий старий Харон, первізник душ померлих, не повезе через темні води Ахеронту жодної душі назад, туди, де яскраво світить сонце життя»* [Кун 2010, с. 21]. Суголосно з міфом, всі спроби Андрія втекти з селища Буськів Сад закінчувалися невдачею (смертю й поверненням назад). Образ Харона постає також в живописі й літературі нового часу. У Данте Аліг'єрі Харон – це біс, і в романі І. Павлюка часто зустрічаються алюзії на «Божественну комедію». Фразеологізм «піти до Харона» означає померти.

Обол, на якому викарбуваний профіль богині Афіни, Андрій тримав у руках, коли мікроавтобус проїжджав через міст над річкою Туонь. *«В синявій досвітній темряві спокійні води річки видавалися чорними. Андрій спробував було роздивитися протилежний берег, але той утопав у щільному тумані»* [Павлюк 2024, с. 147]. Коли ж авто перетнуло міст (метафоричну межу між світами) і заїхало в Буськів Сад, думки Андрія про смерть матеріалізувалися. Спочатку він побачив старий цукровий завод, на якому було скоєно багато убивств, і прийняв його за готичну церкву (ця перша помилка сприйняття навколишнього світу стає вихідною точкою наступних відкриттів героя), а потім на капот мікроавтобуса впала Галя, жінка, що намагалася здійснити самогубство. І саме в цей момент монета із профілем Афіни опинилася в Андрія в роті: *«Щось тверде, дзвякнувши об передні зуби, відлетіло в гортань і застрягло там, перекривши дихання»* [Павлюк 2024, с. 160]. Таким чином, на Андрія містично проектується роль покійника, якому давні

греки клали обол під язик, *«це була плата демонові, який перевозить мерців через річку Стікс»* [Павлюк 2024, с. 143].

Важливе місце у міфопоетиці роману займає символіка власних назв. Прізвище Харитона «Баалюк» – це алюзія на Баала (або Ваала), семітського бога родючості, ім'я якого згадується у фразеологізмі «служити Ваалу», що означає гонитву за матеріальними благами. Християни вважали Баала прибічником диявола, одним зі старших демонів. Згідно з первинною версією, Баал міг перебувати в пеклі й за бажанням з'являтися у світі людей. Харитон Баалюк теж здатен мандрувати між світами.

В імені по батькові Харитона зашифровано ще один образ давньогрецької міфології – Ереб (дав.-гр. Ἔρεβος [Еребос]) – вічний Морок, п'тьма, темрява, одне з начал всесвіту, породження Хаосу; батько Ефіра та Гемери (Гесіод); підземне царство мороку, через яке душі померлих проходять в Аїд [Кун 2010, с. 11]. Отже, Харитон не випадково по батькові Еребович – він породження царства мороку, самої п'тьми. Водночас Баалюк інтелектуал, знається на філософії, мистецтві, релігії та літературі: багато цитує Данте Аліг'єрі, Євангеліє, Книгу буття, «Маленького принца». Проте Андрій не розуміє значення його слів та алегорій, він переконує себе й Харитона в тому, що Бога, пекла, любові не існує, людина керується лише інстинктами, а всі події є випадковими. Пригоди в Буськовому Саді згодом змінюють світогляд головного героя.

Вартим уваги є діалог між Андрієм Гайстером і Харитоном Баалюком, який відбувся після в'їзду головного героя до села Буськів Сад. Розмова персонажів яскраво відображає філософський підтекст роману, є метафоричним ключем до містичної складової сюжету:

– Скажу так: мене цікавить п'тьма. І вас, я бачу, теж – якщо обрали роботу копатися в людських пороках.

– Оце ви закрутили... – не уважно відповів Андрій. – Я не ставлюся до цього аж так пофілософському.

– Не має значення, як до цього ставитеся ви, – зітхнувши, прорік Харитон. – Важливо, що з цього приводу думає вона!

– Думає хто?

– Якщо ви цікавитеся п'тьмою, то і п'тьма, безсумнівно, цікавиться вами! – загадково проказав Харитон.

– Це Ніцше?

– Це ви. Остерігайтеся перетворитися на чудовисько, якщо б'єтеся з ними, – оце вже Ніцше. І теж – про вас [Павлюк 2024, с. 153].

Важливою в цьому діалозі є метафоричність та алегорія, яка криється в словах Харитона, він завуальовано натякає на сутність п'тьми, що існує в душах людей.

У романі є декілька згадок про так званого «короля жахів» Стівена Кінга. Андрій Гайстер, приїхавши в Буськів Сад, поселяється в готелі під назвою «Сяйво», яка аналогічна назві роману С. Кінга, написаного у жанрі психологічного трилеру та

готичної прози. На окрему увагу заслуговує «тека», образ якої перегукується із ще одним романом С. Кінга «Необхідні речі». Тека постає символом «забороненого плоду», абсолютної спокуси. Упродовж розвитку подій у романі І. Павлюка вона потрапляла то до одного персонажа, то до іншого, і кожному пропонувала різні спокуси, саме те, чого потребувала людина або чим була одержима. Так, Андрієві тека допомагала з розслідуванням вбивства, він знаходив в ній все нові і нові деталі злочину, який скоїв Звір. Слідчому Суботі тека надає інформацію про життя мешканців села, яку вони хотіли б приховати. Так слідчий дізнається секрети людей і шантажує їх, вимагаючи матеріальну вигоду (і не тільки) за збереження їх таємниці. Пожежнику Захару тека підсуває оголошення про те, як можна вигідно продати двигун від єдиної в Буськовому Саді пожежної машини, через що спочатку немає змоги вчасно загасити вогонь в домі його брата, а згодом в самій «гієні вогнених». Арсену, підпічному сільського голови, тека постійно підкидає нові докази зради його дружини. І ревнивий чоловік, гнів якого підсилений ще й впливом домашнього кролика Хантера, вбиває коханців своєї жінки.

Оксі, дружині Арсена, тека знову і знову нагадує про скоєний злочин – вона залишила на холоді власну новонароджену дитину, а зараз намагається знову завагітніти від кожного чоловіка, що їй трапляється, адже сам Арсен не може мати дітей. Таким чином, тека розвиває гріх кожного персонажа (що стає її власником), підкуповує його та змушує скоювати нові злочини. І після того, як герої вже не витримують спокус теки, приходять Харитон і пропонує забрати її, а платою за це має стати скоєння ще одного невеличкого гріха, наслідки якого згодом стануть жахливими. Натомість героям обіцяє таке бажане забуття власних гріхів.

Тема гріха, а точніше семи смертних гріхів, прослідковується протягом усього сюжету роману «Я бачу, вас цікавить п'ятьма». Дуже часто згадується число 7. І, виходячи з концепції Харитона, що треба цікавитись мистецтвом (очевидно, для розшифрування містичних явищ), варто згадати ще одну відому картину Ієроніма Босха – «Сім смертних гріхів», якими постають на ній лінь (байдужість), ненажерливість, хтивість, гордіня, гнів, заздрість, жадібність. Кожен з цих гріхів притаманний світогляду якогось із персонажів. Байдужість – це головна проблема Андрія, який постійно вагається, розслідуючи вбивство Христини та зникнення Надійки. Байдужість також є гріхом всіх мешканців селища Буськів Сад, адже ніхто не шукає Надійку, не перевіряє катакомб цукрового заводу, всі одразу забувають про злочин. Мер Павло Борисович одержимий жадібністю, адже в богах забутому селі він ласує фруктами, а у власному гаражі тримає безліч речей, нажитих за часи свого правління, хоча ці речі йому не потрібні, він просто нагромаджує їх. Гріхом пожежника Захара є заздрість, він заздрить статкам рідного брата і, щоб розбагатіти, продає двигун сільської пожежної машини. Слідчий Субота одержимий ненажерливістю: йому завжди всьо-

го мало, він хоче більше грошей, більше інформації про мешканців та їх гріхи, а також більших винагород за приховування цієї інформації. Хтивість керує життям медсестри Оксани (Оксі), яка зраджує своєму чоловіку з різними коханцями. Гріхом Арсена, чоловіка Оксі, є гнів: він жорстоко вбиває коханців дружини. Крім цього, Арсен, як і його домашній улюбленець Хантер, їсть сире м'ясо, від чого його злість ще більше зростає. Це своєрідна метафора поглинання/знищення жертви: сире м'ясо – символічний образ коханців його дружини та отриманих ними тілесних утіх. І нарешті гордіня, це – головний гріх Звіра, адже він все життя шукає визнання, у дитинстві від батьків, у дорослому житті від мешканців Буськового Саду. Він вирішує вбити медсестру Христину, образившись на її буцімто зневажливе ставлення до нього.

На концепцію семи смертних гріхів натякає і Харитон: *«А що, як я скажу, що причин, через які люди коять зло, всього лише сім? [...] Ні більше, ні менше! Сім – от і вся ваша «ціла наука!»»* [Павлюк 2024, с. 152].

Селище Буськів Сад, на вивісі якого не світиться літера «с», тобто «Буськів Ад», уособлює пекло, згідно з фінською міфологією – місце, в якому кожен його житель знову і знову проживає найгірший сценарій свого життя. Так і тут – все відбувається по колу, а мешканці кожного разу забувають про події минулого. Сам Буськів Сад є художньою проєкцією саду земних насолод, жителі якого несуть відповідальність за скоєні гріхи, а тому знову і знову проживають найстрашніші події, відмовившись від божественного порядку. Цікавим є також той факт, що в селищі немає кладовища, адже воно і не потрібне – всі померлі воскресають, щоб безкоштовно проживати своє страшне й беззмістовне життя. Додатковим підтвердженням того, що події роману відбуваються в пеклі, є слова Харитона, де він звертається до Сатани, так само як і в сьомій пісні «Пекла» Данте: *«Pape Satan! Pape Satan aleppe!»*.

Сам Андрій проживає повернення до пекла вісім разів, і сім з них (як і кількість номерів в готелі) уособлюють кожен з гріхів, про що розповідає Харитон: *«Давай разом, – запропонував Харитон і вийняв шість ключів від номерів у «Сяйві», які бозна-звідки в нього взялися. – Перше: тебе вбив Арсен, даруй. Не варто було спати з його благовірною, поки він був живий. Друге: Галя відкрила у квартирі газ. У тебе опустилися руки, ти сів у автобус, а на середині мосту – помер, як і належить всім, хто намагається перетнути річку без монети під язиком. Третє: ти занадто рано підібрався до Звіра, й він зарізав тебе просто в номері. Четверте: ти обачно сів на зворотній автобус просто у день прибуття. Йі щасливо доїхав рівно до середини мосту. П'яте: ледь не збожеволів, ганяючись за людиною з намальованим обличчям. Украв Суботин «опель», щоб дістатися до обласного центру. Шосте: дуже сильно розсердився на медсестру Ксенію. Добре, хоч не удушив. Пішов серед ночі пішки, надіючись на попутні авто»* [Павлюк 2024, с. 565].

Під час розкриття особи Звіра, важливу роль виконує несподівана художня деталь – збірка анекдотів, знайдена в його кімнаті. Кожен анекдот ретельно вивчений, до нього додані нотатки та пояснення, адже серійні вбивці завжди психічно неврівноважені, мають різні відхилення, не вміють жартувати, не мають почуття гумору. Тому Звіру доводилось досліджувати жарти, вчити їх напам'ять та випробовувати на інших мешканцях.

Містичним є образ цукрового заводу, йому притаманні риси жорстокого, кровожерливого бога, служителем якого постає Звір: «Гирло однієї із труб, що вели в каменярню, було перекрите величезним вентилятором. Звір припав до нього, зосереджено і жадібно вдихаючи повітря. На кожному оберті вентилятор видавав жалібне «вззззмм-вззззммвззззмм»... Звір ставав схожий на великого птаха чи ангела. Навіть дужче на ангела... Якби не кров. Звір був заляпаний нею весь, від великої червоної ляпки на животі аж до бісеру дрібних крапель на чолі та вилицях.» [Павлюк 2024, с. 56].

Також І. Павлюк неодноразово наголошує на «тваринних» інстинктах мешканців села, не тільки самого Звіра, змальовує їх примітивне, неусвідомлене буття, підпорядковане тваринним інстинктам. Таким чином, однією з ключових фраз роману є: «По-справжньому вовчі гріхи радше за все властиві найпаршивішим вівцям» [Павлюк 2024, с. 516].

Маркером помилки і гріха головного героя є людина з намальованим обличчям. Кожного разу, коли Андрій піддається байдужості (це його найбільший гріх), він бачить людину з намальованим обличчям. Згодом виявиться, що ця людина – він сам, просто з минулих кіл життя. Проте, наприкінці твору, коли Андрій чітко усвідомив бажання врятувати власну душу і дівчинку Надію, він проголошує: «Моє обличчя більше не намальоване» [16, с. 606]. Це символізує психологічний розвиток героя, його ініціацію: замість сумнівів та байдужості постають мужні вчинки та тверда віра в порятунок особливої дівчинки.

Роман І. Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» є взірцем сучасної української прози, адаптованої до реалій XXI століття та розрахований на читача-інтелектуала. У творі порушено ряд морально-етичних проблем: боротьба добра і зла, проблема вибору, відповідальність за власні вчинки, злочину і кари, тема спокути й очищення від гріхів.

Тож, на прикладі історії головного героя Андрія ми бачимо, як важливо обрати правильний шлях

у житті. Історії мешканців села Буськів Сад засвідчують важливість найменшого вибору: на перший погляд, дрібні негідні вчинки ні на що не впливають, не є загрозою, але в кінцевому підсумку вони можуть призвести до великої катастрофи. Адже від вибору однієї людини може залежати не лише її власна доля, а й доля колективу, інколи й цілого світу.

У романі «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» автор зосередився на проблемі психологічної травми, деградації особистості, відповідальності за кожен вибір та вчинок. Головний герой твору Андрій шукає шлях до спасіння та цілення, долає власні слабкості. Відтак, психологія та світогляд героя трансформуються, він відкриває свій прихований потенціал, тікає з пекла постійних реінкарнацій, і йому все ж таки вдається врятувати Надію.

Водночас роман «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» можна розглядати не тільки як містичну історію, але й як напружений психологічний трилер з детективною складовою, де головний персонаж розшукує вбивцю – Звіра. Письменник пропонує читачеві альтернативу: вірити або ж не вірити у містику. Деякі події, що стаються з Андрієм Гайстером, можна трактувати як сон, марення під час його перебування в комі. І. Павлюк залишає кінцівку відкритою, і читач повинен сам вирішити, чи відбувалися описані в романі містичні події насправді, чи це лише витвір уяви, сновидіння головного героя.

Висновки. Отже, І. Павлюку вдалося цікаво переосмислити різні містичні, міфологічні та релігійні образи у романі «Я знаю, вас цікавить п'ятьма». Ми бачимо новітню інтерпретацію демонологічних образів, грецьких міфів про подорож героя в пекло, художню авторську модель уявлень про демонів, рай, пекло, гріхи та саму П'ятьму. Письменник наголошує, що навіть найважчі часи можна пережити з щирою вірою та надією в серці (невипадково зниклу дівчинку, яку розшукує Андрій, звали Надійка). Також у романі є ряд символічних імен та назв: Баалок (Баал) Харитон (Харон) Еребович (Ереб), Дора (Пандора), Буськів Сад (Буськів Ад), вони є важливими сюжетотворчими елементами, що розкривають тему твору.

Ілларіон Павлюк у романі «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» використав значну кількість символічних образів, містичних прийомів, алюзій на давню міфологію та релігійні уявлення про потойбічний світ. У творі переплелися психологізм, детективна інтрига, фаталізм, метафоричність, і це робить сюжет напруженим, непередбачуваним, цікавим та глибоким.

Література

1. Вещикова О. Наративні стратегії в романі Ілларіона Павлюка «Білий Попіл». *Studia ukrainica Posnaniensia*. 2021. ol. IX/1. pp. 121–130.
2. Гонюк О., Шаф О. Жанрово-стильові особливості роману І. Павлюка «Білий попіл». *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород: Видавничий дім «Гельветика». 2022. Т.1, Вип. 24. С. 183–189.
3. Костишак І. Містичні образи та мотиви в романі Ілларіона Павлюка «Я бачу, вас цікавить п'ятьма». *Матеріали студентських наукових читань: зб. наук. праць*. 2024. Вип. 12. С. 89–94.
4. Кун М.А. Легенди і міфи Давньої Греції. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010. 448 с.
5. Остапова Л. Алюзія та містика Ілларіона Павлюка: постмодерний роман як інтелектуальна гра. *Філологічні студії та перекладознавчий дискурс* (м. Івано-Франківськ, 14 березня 2024 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ ЗВО «Університет Короля Данила», 2024. С. 93–96.

6. Павлюк І. Я бачу, вас цікавить п'ятьма. Львів: Видавництво Старого Лева, 2024. 664 с.
7. Данте Аліг'єрі. Божественна комедія. Пекло. Переклад Є. Дроб'язка. Харків: Фоліо, 2023. 512 с.
8. Савонова Г. Алюзії в романі І. Павлюка «Я бачу вас цікавить п'ятьма». *Міжнародні наукові інтернет-конференції*. 2024. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5404>
9. Самойлова П. Байдушність – вада суспільства (на прикладі книги «Я бачу, вас цікавить п'ятьма» І. Павлюка). Соціальні та гуманітарні технології: філософсько-освітній аспект: *Матеріали X міжнародної науково-теоретичної конференції*. Черкаси: ЧДТУ, 2024. С. 79–81.
10. Фернос Ю.І. Прецедентні та фонові назви в онімному просторі роману Іларіона Павлюка «Я бачу, Вас цікавить п'ятьма». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 2021. Том 1. № 45 С. 470 – 476.
11. Cirlot J.E. A dictionary of symbols. Second Edition / Translated from the Spanish by Jack Sage. London: Taylor & Francis e-Library. 2001. 451 p.

References

1. Veshchukova O. (2021) Naratyvni stratehii v romani Illariona Pavliuka «Bilyi Popil» [Narrative Strategies in Illarion Pavliuk's Novel "White Ashes"]. *Studia ukrainica Posnaniensia*. 2021.ol. IX/1. pp. 121–130 [in Ukrainian].
2. Honiuk O., Shaf O. (2022) Zhanrovo-stylovi osoblyvosti romanu I. Pavliuka «Bilyi popil» [The Genre-Style Features in the Novel by I. Pavlyuk "White Ashes"]. *Zakarpatski filolohichni studii*. Uzhhorod: VD «Helvetyka». T.1, Vyp. 24. S. 183–189 [in Ukrainian].
3. Kostyshak I. (2024) Mistychni obrazy ta motyvy v romani Illariona Pavliuka «Ja bachu, vas tsikavyt pitma» [Mystical Images and Motifs in Ilarion Pavliuk's Novel "I See You Are Interested in Darkness"]. *Materialy studentskykh naukovykh chytan: zb. nauk. prats*. Vyp. 12. S. 89–94 [in Ukrainian].
4. Kun M.A. (2010) Lehendy i mify Davnoi Hretsii [Legends and Myths of Ancient Greece]. Kyiv: Vydavnychy tsenr «Akademiia», 2010. 448 s. [in Ukrainian].
5. Ostapova L. (2024) Aliuziia ta mistyka Illariona Pavliuka: postmodernyi roman yak intelektualna hra [Allusion and Mysticism of Illarion Pavlyuk: Postmodern Novel as an Intellectual Game]. *Filolohichni studii ta perekladoznavchyi dyskurs* (m. Ivano-Frankivsk, 14 bereznia 2024 roku). Ivano-Frankivsk: Redaktsiino-vydavnychi viddil ZVO «Universytet Korolia Danyla». S. 93–96 [in Ukrainian].
6. Pavliuk I. (2024) Ya bachu, vas tsikavyt pitma [I See You Are Interested in Darkness]. Lviv: Vydavnytstvo Staroho Leva, 2024. 664 s. [in Ukrainian].
7. Dante Alihieri (2023) Bozhestvenna komediia. Peklo [Divine Comedy. Hell]. Pereklad Ye. Drobiazka. Kharkiv: Folio. 512 s. [in Ukrainian].
8. Savonova H. (2024) Aliuzii v romani I. Pavliuka «Ja bachu vas tsikavyt pitma» [Allusions in I. Pavliuk's Novel "I See You Are Interested in Darkness"]. *Mizhnarodni naukovy internet-konferentsii*. URL: <https://www.economy-confer.com.ua/full-article/5404> [in Ukrainian].
9. Samoilova P. (2024) Baiduzhist – vada suspilstva (na prykladi knyhy «Ya bachu, vas tsikavyt pitma» I. Pavliuka) [Indifference is a Flaw of Society (on the Example of the Book "I See You Are Interested in Darkness" by I. Pavlyuk)]. *Sotsialni ta humanitarni tekhnologii: filosofovsko-osvitnii aspekt: Materialy Kh mizhnarodnoi naukovy-teoretychnoi konferentsii*. Cherkasy: ChDTU. S. 79–81 [in Ukrainian].
10. Fernos Yu. I. (2021) Pretsedentni ta fonovi nazvy v onimnomu prostori romanu Illariona Pavliuka «Ya bachu, vas tsikavyt pitma» [Precedent and Background Names in the Onym Space of the Novel "I See You Are Interested in Darkness" by Illarion Pavliuk]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii Filolohiia*. 2021. Tom 1. № 45 S. 470–476 [in Ukrainian].
11. Cirlot J. E. (2001) A Dictionary of Symbols. Second Edition / Translated from the Spanish by Jack Sage. London: Taylor & Francis e-Library. 451 p. [in English].

MYSTICISM OF ILLARION PAVLYUK'S NOVEL "I SEE YOU ARE INTERESTED IN DARKNESS"

Abstract. Illarion Pavlyuk's novel "I see you are interested in darkness" (2020), which combines the genre features of fantasy, psychological thriller, detective, and bizarre prose, is a vivid example of contemporary Ukrainian literature, immersing the reader in the world of mysticism and mythology. The article aims to analyze the mythological images and motifs of I. Pavlyuk's novel "I see you are interested in darkness" reveals the specifics of the author's rethinking of folk ideas about the afterlife, death, demons, and spirits and finds out their role in realizing the main idea of the work. The events of the novel take place in a metaphorical plane – in the village of Buskiv Sad (but there is no letter 's' on the sign, i.e., it is 'Buskiv Ad (Hell), which is an artistic model of hell in the context of Finnish mythology: it is a place where every person lives the worst scenario of their life time and time again, resurrecting after death. At the same time, the villagers forget about past events each time. Buskiv Sad can be interpreted as an artistic projection of a garden of earthly pleasures, whose inhabitants are responsible for their sins and relive the worst events repeatedly, abandoning the divine order. The characteristic feature of the novel "I see you are interested in darkness" is intertextuality: the writer skillfully weaves references to famous literary and artistic works, masterpieces of painting into the canvas of his work, and they are, at the same time, codes for deciphering the mythopoetics of the work. The novel "I see you are interested in darkness" contains allusions to Hieronymus Bosch's "The Garden of Earthly Delights" and "The Seven Deadly Sins", Dante Alighieri's "The Divine Comedy", Stephen King's novels, ancient Greek

mythology, and Finnish folk beliefs about the afterlife. The symbolism of the number seven plays an essential role in the novel (the idea of seven sins). The novel's protagonist, Andriy Haister, seeks salvation and healing, investigates a murder, and lives through different life scenarios seven times. The writer delves into the psychology of his characters, vividly depicting the inner struggle and choice that each of them must make. In the novel "I see you are interested in darkness" the author focuses on the problem of psychological trauma, personality degradation, and responsibility for every choice and action. I. Pavliuk managed to rethink various mystical, mythological, and religious images interestingly: Charon (Chariton), Ereb (Erebovych), Baal (Baaluk), Pandora (Dora), a frog (afterlife and evil), Hunter the rabbit (a symbol of anger and aggression). When modeling the novel's artistic space, the writer used the motifs of Greek myths about the journey of the human soul to hell, apocryphal legends about heaven and hell, and folk beliefs about demons, sin, and the personification of evil. The novel asserts that people can survive even the most difficult times with sincere faith and hope in their hearts (it is no coincidence that the missing girl sought by Andriy is named Nadiya). The novel raises several moral and ethical issues: the struggle between good and evil, the problem of choice, responsibility for one's actions, crime, punishment, and the theme of atonement and purification from sins. Such elements of poetics as psychologism, detective intrigue, fatalism, and metaphors make the novel's plot tense, unpredictable, engaging, and deep.

Keywords: Illarion Pavlyuk, allusion, mystical images, conceptual metaphor, contemporary Ukrainian literature, fantasy, mythology, mysticism, symbol.

© Тиховська О., 2024 р.; © Цвіклінський М., 2024 р.

Оксана Тиховська – доктор філологічних наук, професор кафедри української літератури Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; oksana.tykhovska@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4663-5960>

Oksana Tykhovska – Doctor of Philology, Professor of the Ukrainian Literature Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; oksana.tykhovska@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0000-0003-4663-5960>

Михайло Цвіклінський – аспірант кафедри української літератури Ужгородського національного університету, Ужгород, Україна; mykhailo.tsviklinskyi@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0003-5658-0884>

Mykhailo Tsviklinskyi – postgraduate of the Ukrainian Literature Department, Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine; mykhailo.tsviklinskyi@uzhnu.edu.ua; <https://orcid.org/0009-0003-5658-0884>